

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN MATURALNY
Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE**

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2010

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron (zadania 1 – 25). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Czas pracy:
120 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 100**

MWO-P1_1P-102

Zadanie 1. (3 pkt)

Do podanych opisów dopisz imiona i nazwiska odpowiednich polskich polityków.

Opisy:

- A. Polski historyk, wieloletni działacz Unii Wolności, minister spraw zagranicznych w latach 1997–2000, poseł do Parlamentu Europejskiego. W 1998 roku pełnił funkcję przewodniczącego OBWE.

.....

- B. Dziennikarz i historyk, więzień obozu w Auschwitz, minister spraw zagranicznych w rządzie Józefa Oleksego i Jerzego Buzka. Rzecznik pojednania polsko-niemieckiego. Honorowy obywatel Izraela.

.....

- C. Profesor nauk technicznych. Działacz Akcji Wyborczej Solidarność. Premier rządu w latach 1997–2001. Poseł do Parlamentu Europejskiego, od 2009 jego przewodniczący.

.....

Zadanie 2. (5 pkt)

Podaj trzy grupy społeczne, które zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem mają status mniejszości narodowych, i dwie grupy społeczne, które mają status mniejszości etnicznych. Odpowiedzi wybierz spośród: Kaszubi, Łemkowie, Ormianie, Słowacy, Tatarzy, Ukraińcy, Karaimi, Rosjanie.

A. Mniejszości narodowe:

-
-
-

B. Mniejszości etniczne:

-
-

Zadanie 3. (3 pkt)

Do podanych organów władzy Rzeczypospolitej Polskiej dopisz czas trwania ich kadencji. Odpowiedzi wybierz spośród: 9 lat, 5 lat, 4 lata, 6 lat.

Organy władzy:

- A. Prezes Najwyższej Izby Kontroli
- B. Sejm
- C. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Zadanie 4. (2 pkt)

Podaj dwie cechy odróżniające grupę społeczną od przypadkowego zbioru osób.

-
-

Zadanie 5. (4 pkt)

Do podanych doktryn politycznych dopisz nazwiska ich twórców lub zwolenników. Odpowiedzi wybierz spośród: John Stuart Mill, Eduard Bernstein, Edmund Burke, Piotr Kropotkin, Karol Marks.

Doktryny polityczne:

- A. konserwatyzm
- B. liberalizm
- C. socjaldemokracja
- D. komunizm

W zadaniach 6–8 rozstrzygnij, które zdania zawierają informacje prawdziwe, a które fałszywe. W tabelę obok każdego zdania wpisz odpowiednio: *Prawda* lub *Falsz*.

Zadanie 6. (3 pkt)

Człowiek i społeczeństwo

Zdania		Prawda/Falsz
A.	Oportunizm charakteryzuje się jawnym lekceważeniem uznawanych w danej społeczności praw, norm obyczajowych, wartości oraz osób.	
B.	Obywatelskie nieposłuszeństwo to świadome nieprzestrzeganie praw uważanych za niesprawiedliwe.	
C.	Typ społeczeństwa, którego główną zasadą jest wolność jednostki i jej odpowiedzialność, nazywamy społeczeństwem otwartym.	

Zadanie 7. (3 pkt)

Prawo – Rzeczpospolita Polska

Zdania		Prawda/Falsz
A.	Sędziowie mogą być członkami partii politycznych.	
B.	Sankcjami w prawie karnym są kary i środki karne.	
C.	Krajowa Rada Sądownictwa stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów.	

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Maks. liczba punktów	3	5	3	2	4	3	3
	Uzyskana liczba punktów							

Zadanie 8. (4 pkt)

Organizacje międzynarodowe – Organizacja Narodów Zjednoczonych

Zdania		Prawda/Falsz
A.	Zgromadzenie Ogólne składa się z przedstawicieli wszystkich państw członkowskich ONZ, z których każde ma jeden głos.	
B.	Status stałych członków Rady Bezpieczeństwa ma sześć państw: Chiny, Francja, Niemcy, Rosja, USA i Wielka Brytania.	
C.	Organizacje wyspecjalizowane Narodów Zjednoczonych to międzyrządowe organizacje połączone z ONZ oddzielnymi porozumieniami.	
D.	UNICEF to organizacja koordynująca działania ONZ służące rozwojowi międzynarodowej współpracy kulturalnej, oświatowej i naukowej.	

Zadanie 9. (2 pkt)

Spośród podanych praw i wolności wybierz te, które zgodnie z Konstytucją RP należą do grupy praw i wolności **politycznych**. W wyznaczone miejsce wpisz właściwe litery.

Prawa i wolności:

- A. wolność zrzeszania się
- B. nietykalność osobista
- C. prawo wybierania posłów
- D. prawo do własności

Prawa i wolności polityczne:

Zadanie 10. (3 pkt)

Do podanych opisów funkcji współczesnego państwa dopisz ich nazwy. Odpowiedzi wybierz spośród: kulturalno-oświatowa, porządkowa, administracyjna, prawodawcza, socjalna.

Opisy:

- A. Państwo ustanawia obowiązujący na swoim terytorium kodeks karny i kodeks cywilny.

funkcja

- B. Państwo podejmuje działania na rzecz pomocy społecznej, organizuje system rentowo-emerytalny, publiczną służbę zdrowia.

funkcja

- C. Państwo dba o bezpieczeństwo obywateli, utrzymuje siły mundurowe służące zaprowadzaniu ładu społecznego w sytuacjach zagrożenia i łamania prawa.

funkcja

Zadanie 11. (3 pkt)

W każdym z podanych podpunktów podkreśl cechę właściwą dla Konstytucji RP.

- A. Konstytucja: materialna / formalna.
- B. Procedura powstawania: okrojowana / uchwalona i przyjęta w referendum.
- C. Okres obowiązywania: stała / czasowa.

Zadanie 12. (2 pkt)

Podaj nazwy zasad ustrojowych, do których odnoszą się zacytowane fragmenty Konstytucji RP.

- A. Art.4.1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.

zasada

- B. Art.7. Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

zasada

Zadanie 13. (4 pkt)

Podaj pełne nazwy konstytucyjnych organów państwa, do których uprawnień odnoszą się zacytowane fragmenty Konstytucji RP.

- A. Art. 129.1. Ważność wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej stwierdza

.....

- B. Art. 133.1.1) ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe [...]

.....

- C. Art. 203.1. [...] kontroluje działalność organów administracji rządowej [...] z punktu widzenia legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

.....

- D. Art. 208.1. [...] stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji oraz w innych aktach normatywnych.

.....

Zadanie 14. (3 pkt)

Uzupełnij zdania, wpisując nazwę właściwego sądu. Nie używaj skrótów.

- A. Sąd apelacyjny pełni funkcję sądu II instancji rozpatrującego apelacje od wyroków wydanych w I instancji przez
- B. Nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania sprawuje
- C. Środki odwoławcze od orzeczeń wojewódzkich sądów administracyjnych rozpoznaje

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
	Maks. liczba punktów	4	2	3	3	2	4	3
	Uzyskana liczba punktów							

Zadanie 15. (2 pkt)

Do podanych opisów zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego dopisz sposoby ich finansowania. Odpowiedzi wybierz spośród: dochody własne, subwencje ogólne, dotacje celowe z budżetu państwa.

Opis zadania:

- A. Przed radą gminy stanęło zadanie znalezienia środków na sfinansowanie przebudowy skrzyżowania. Droga należała do kategorii dróg gminnych. Potrzebne fundusze uzyskano ze sprzedaży działki będącej własnością gminy.

.....

- B. Planowana przez gminę inwestycja była ważna, więc rząd przekazał dodatkowe środki na jej sfinansowanie. Gmina otrzymała 50% środków przeznaczonych na realizację inwestycji.

.....

Zadanie 16. (2 pkt)

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Historyk Janusz K. wytoczył proces cywilny Wiesławowi F. Uznał, że ten naruszył jego dobra osobiste, zarzucając mu w liście do IPN działania na szkodę demokratycznej opozycji.

Na podstawie: Gazeta Wyborcza nr 256, z 13.11.2008 r.

- A. Określ, która z osób wymienionych w tekście jest w opisanej sprawie powodem. Podaj jej imię.

Powód
/imię/

- B. Rozwiń skrót IPN.

.....

Zadanie 17. (3 pkt)

Do podanych opisów dopisz odpowiednich polityków. Odpowiedzi wybierz spośród: Martin Luther King, Charles de Gaulle, Robert Schuman, Fidel Castro.

Opisy:

- A. Laureat pokojowej Nagrody Nobla; działacz na rzecz równouprawnienia ludności i zniesienia dyskryminacji rasowej w USA; w 1963 roku był jednym z głównych przywódców pokojowej demonstracji zwanej Marszem na Waszyngton.

.....

- B. Pierwszy sekretarz Komunistycznej Partii Kuby; rewolucjonista i dyktator kubański; władzę nad państwem przejął w 1959 roku.

.....

- C. Prezydent Francji w latach 1959–1969; zwolennik idei Europy Ojczyzn; doprowadził do wystąpienia Francji ze struktur wojskowych NATO.

.....

Zadanie 18. (4 pkt)

Do podanych fragmentów traktatów międzynarodowych dopisz rok ich podpisania oraz nazwy organizacji, które powstały na ich mocy. Nie używaj skrótów.

Fragmenty traktatów:

- A. Jego Królewska Mość Król Belgów, Prezydent Republiki Federalnej Niemiec, Prezydent Republiki Francuskiej, Prezydent Republiki Włoskiej, Jej Królewska Wysokość Wielka Księżna Luksemburga, Jej Królewska Mość Królowa Niderlandów, uznając, że energia atomowa stanowi zasadnicze źródło rozwoju i ożywienia przemysłu, które umożliwi rozprzestrzenienie idei pokoju, [...] zdecydowani stworzyć warunki niezbędne do rozwoju silnego przemysłu jądrowego [...]

rok podpisania traktatu

nazwa organizacji

- B. Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym [...]

rok podpisania traktatu

nazwa organizacji

Zadanie 19. (4 pkt)

Podaj polskie nazwy opisanych instytucji lub organów Unii Europejskiej. Nie używaj skrótów.

- A. Politycznie niezależna od rządów państw członkowskich instytucja, która reprezentuje całą Unię Europejską i dba o jej interesy. Zgłasza projekty aktów prawnych, proponuje kierunki polityki i programy działania, odpowiada za wykonywanie decyzji Parlamentu i Rady.

.....

- B. Instytucja powołana do życia w 1994 roku. Jest organem doradczym złożonym z przedstawicieli władz regionalnych i lokalnych krajów członkowskich. Dbą o poszanowanie regionalnej i lokalnej tożsamości.

.....

- C. Jest podstawowym organem decyzyjnym i prawodawczym Unii Europejskiej. Rządy państw członkowskich delegują do niej ministrów kierujących resortami, których problemy rozpatrywane są na jej forum.

.....

- D. Instytucja uprawniona do rozstrzygania sporów prawnych powstałych między państwami członkowskimi, instytucjami UE, przedsiębiorstwami i osobami fizycznymi. W jej skład wchodzi jeden sędzia z każdego państwa członkowskiego. Powstała w 1952 roku.

.....

Informacje publikowane na stronie www.ukie.gov.pl

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	15.	16.	17.	18.	19.
	Maks. liczba punktów	2	2	3	4	4
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 20. (1 pkt)

Na podstawie danych zawartych w tabeli określ związek pomiędzy oceną skuteczności operacji militarnej NATO w Afganistanie a poparciem respondentów dla udziału w niej polskich żołnierzy.

Czy uważa Pan(i), że operacja militarna NATO w Afganistanie przyczyni się do pokoju w tym kraju?	Czy popiera Pan(i) udział polskich żołnierzy w operacji NATO w Afganistanie, czy też nie?		
	Popieram	Nie popieram	Trudno powiedzieć
Tak	72%	25%	3%
Nie	8%	89%	3%
Trudno powiedzieć	12%	69%	19%

Na podstawie: *Stosunek do udziału polskich żołnierzy w operacji NATO w Afganistanie*. [w:] Komunikat z badań CBOS, Warszawa, październik 2007.

Zadanie 21. (6 pkt)

Określ, które z państw oznaczonych na mapie numerami 1–5 były (są) obszarami działania wymienionych organizacji terrorystycznych. Uzupełnij tabelę, podając brakujące informacje.

Organizacja	Państwo	Numer
IRA		
Frakcja Czerwonej Armii		
ETA		

Zadanie 22. (5 pkt)

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Wkrótce minie siedem lat od obalenia reżimu talibów. Od siedmiu lat pół świata stara się zapewnić temu nowemu państwu, Islamskiej Republice Afganistanu, lepszą przyszłość, a przede wszystkim pokój. [...]

W kolejnych przemówieniach i oświadczeniach zachodnich wojskowych, dyplomatów i polityków stale się powtarza, że sytuacja w dziedzinie bezpieczeństwa wyraźnie się poprawiła, że sukcesy militarne są niezaprzeczalne, że talibowie właściwie zostali pokonani. Jednak kiedy Afgańczycy mówią sami do lokalnego audytorium, powtarzają, że pokój i Afganistan to ciągle dwa sprzeczne słowa. W ubiegłym roku przy afgańskich drogach wybuchło 1469 bomb, tj. prawie pięciokrotnie więcej niż w 2004 roku. Naliczono 8950 zbrojnych ataków na wojska i cywilny personel pomocniczy, czyli dziesięciokrotnie więcej niż trzy lata wcześniej. 130 zamachowców – samobójców wysadziło się w powietrze, w roku 2004 było ich trzech. [...]

Afganistan, jak już nie raz w dziejach, jest pionkiem na szachownicy, przy której siedzi więcej niż dwóch graczy. Akcja, w której uczestniczy zachodnia połowa świata, nie przynosi szybkich efektów, bo druga połowa dokłada starań, by te wysiłki niweczyć. Podczas gdy NATO stara się rozbroić ludność, nie ustają dostawy granatników i karabinów z Pakistanu. Rząd Iranu oskarżany jest o wspieranie handlu afgańskim opium i heroiną w celu szkodenia Zachodowi. Chiny, najdalej na wschód położony sąsiad Afganistanu, liczą na nowe źródła surowców z tamtejszych gór. W Dubaju pierze się i inwestuje brudne pieniądze zarobione w Afganistanie.

Źródło: U. Fichtner, *Trzecia wojna światowa*, www.polityka.pl, 2008

- a) Określ, czy według autora tekstu działania podjęte przez NATO doprowadziły do stabilizacji sytuacji wewnętrznej w Afganistanie. Sformułuj dwa argumenty uzasadniające odpowiedź.

Odpowiedź

Argumenty

-
-

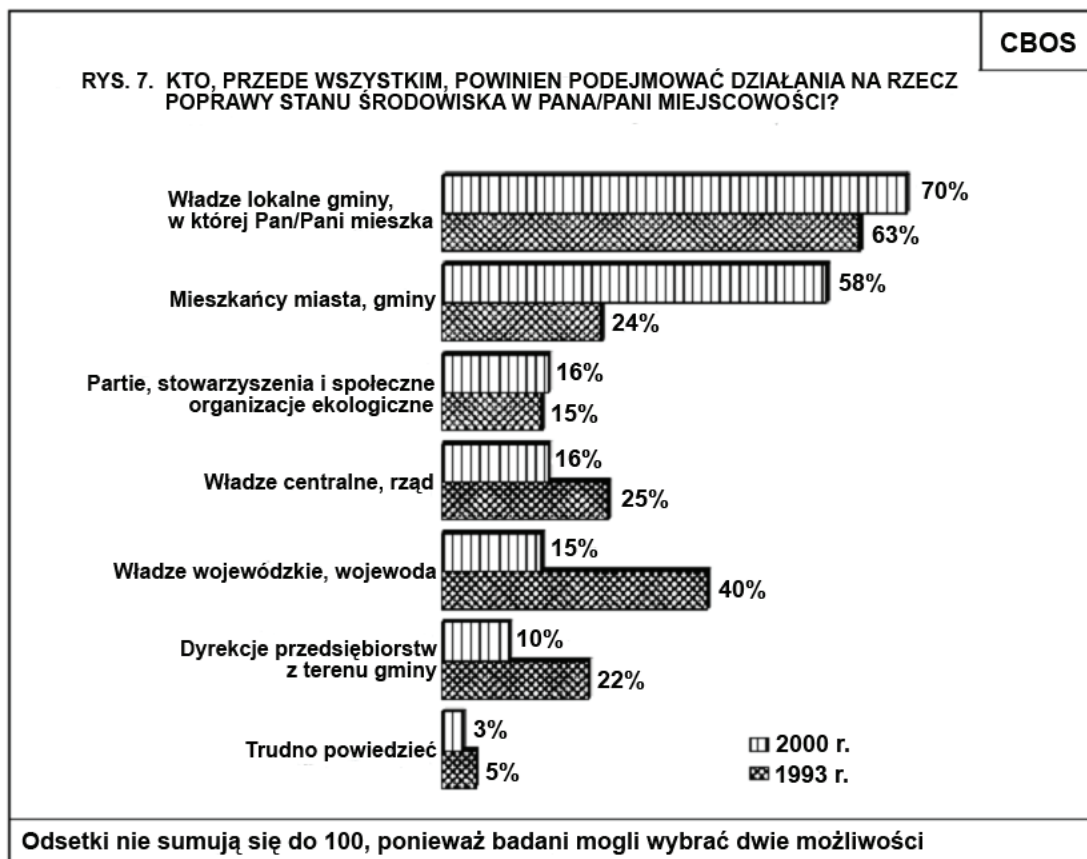
- b) Wymień dwa podane w tekście powody, dla których Iran, Pakistan, Chiny i Dubaj zainteresowane są destabilizacją sytuacji politycznej w Afganistanie.

-
-

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	20.	21.	22.
	Maks. liczba punktów	1	6	5
	Uzyskana liczba punktów			

Zadanie 23. (7 pkt)

Na podstawie wykresu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło: www.cbos.pl

- a) Kto powinien podejmować działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego?
Na podstawie wykresu przedstaw zmiany opinii respondentów w latach 1993–2000.

.....

.....

.....

.....

- b) Wymień po dwa działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego, jakie na terytorium gminy mogą podjąć jej władze i mieszkańcy.

władze gminy

■

■

mieszkańcy gminy

■

■

Zadanie 24. (7 pkt)

Zapoznaj się z danymi dotyczącymi frekwencji wyborczej w Polsce w latach 1989–2009 i wykonaj polecenia.

Tabela 1

Frekwencja wyborcza w Polsce podczas wyborów do Parlamentu Europejskiego i w referendach po 1989 roku.

Rok	Wybory do Parlamentu Europejskiego	Referenda
1996	–	Referendum w sprawie uwłaszczenia i prywatyzacji – 32,40%
1997	–	Referendum konstytucyjne – 42,86%
2003	–	Referendum w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej – 58,85%
2004	20,87%	–
2009	24,53%	–

Na podstawie: www.pkw.gov.pl

Tabela 2

Frekwencja wyborcza w Polsce w latach 1989–2007.

Data wyborów	Wybory do Sejmu	Wybory prezydenckie
04. 06. 1989	62,70%	–
25. 11. 1990 09. 12. 1990	–	60,63% 53,40%
27. 10. 1991	43,20%	–
19. 09. 1993	52,13%	–
05. 11. 1995 19. 11. 1995	–	64,70% 68,20%
21. 09. 1997	47,93%	–
08. 10. 2000	–	61,12%
23. 09. 2001	46,29%	–
25. 09. 2005	40,57%	–
09. 10. 2005 23. 10. 2005	–	49,74% 50,99%
21. 10. 2007	53,88%	–

Na podstawie: www.pkw.gov.pl

A. Na podstawie tabeli 2. podaj wielkość frekwencji w wyborach do Sejmu Kontraktowego.

.....

B. Wyjaśnij, dlaczego w latach 1990, 1995 i 2005 podano dwa wskaźniki frekwencji wyborczej w wyborach prezydenckich. W wypowiedzi powołaj się na Konstytucję RP.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	23.
	Maks. liczba punktów	7
	Uzyskana liczba punktów	

C. Porównaj frekwencję obywateli polskich w wyborach do Parlamentu Europejskiego z frekwencją w referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Na podstawie własnej wiedzy wyjaśnij różnicę frekwencji.

Porównanie:

.....

.....

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 25. (15 pkt)

Szukając sposobów podwyższenia frekwencji wyborczej w Polsce, zaproponowano wprowadzenie przymusu uczestnictwa obywateli polskich w wyborach parlamentarnych, prezydenckich, samorządowych, do Parlamentu Europejskiego oraz w referendach.

Ustosunkuj się do tej propozycji. Podaj argumenty i kontrargumenty. Rozważ inne niż przymus wyborczy działania, które mogłyby zwiększyć zainteresowanie obywateli życiem politycznym kraju.

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	24.	25.
	Maks. liczba punktów	7	15
	Uzyskana liczba punktów		

BRUDNOPIS